



Mødet den 7. Deebr. 1905.

Fraværende var: Thomsen.

Til Efterretning forelaa følgende Sager:

1. (J. Nr. 360—1905). Cirkulære fra Indenrigsministeriet om Foretagelse af almindelig Folketælling den 1. Februar 1906.
2. (J. Nr. 22—1905). Meddelelse om samme Ministeriums Approbation paa Købekontrakterne med Snekker P. Nielsen og Købmand Simonsen om Grunde ved Hans Broges Gade og med Provst Gudme om en Parcel ved Villavejen.
3. (J. Nr. 167—1905). Overligningskommissionens Skatteansættelser vedrørende Tillægsligningen i Juni samt Ligningen paa Aktieselskaber.
4. (J. Nr. 366—1905.) Fra Kirkegaardsbestyrelsen forelaa angaaende Udbydelse af Anlægget af den nye Kirkegaard Syd for Byen følgende Indstilling:

»Efter at Kirkegaardsbestyrelsen havde foranlediget udarbejdet af Stadsingeniøren Udkast til Konkurrenceprogram for Anlæg af den ny Kirkegaard syd for Byen, har man — i Henhold til § 18 i Loven om Menighedsraad af 15. November 1903 — udbedt sig Erklæringer i Sagen fra de tre her i Byen bestaaende Menighedsraad og har derefter under Hensyn til de fra et af

Raadene fremkomne Bemærkninger foretaget enkelte Ændringer i Udkastet. Det herefter foreliggende Udkast med tilhørende Bilag tillader man sig at fremsende til Byraadet, idet man anmoder om dettes Bemyndigelse til at indbyde til Konkurrence overensstemmende med bemeldte Udkast, og iøvrigt saaledes, at til Konkurrence med Hensyn til Kapelbygningen indbydes kun de i Aarhus bosatte Arkitekter, medens Indbydelse til Konkurrence med Hensyn til det gartneriske Anlæg gælder ogsaa udenfor Aarhus«.

Lottrup ansaa det for sit vedkommende for meget tvivlsomt, om der vilde opnaas noget heldigt Resultat ved — som i det foreliggende Konkurrenceprogram — at lægge saa stærk Vægt paa Anlæggets landskabelige Karakter, under Hensyn til de Midler man havde at raade over. Ved Anlægget af nordre Kirkegaard ved Knudrisbakke, som man i sin Tid vilde gøre landskabeligt, var i Virkeligheden intet opnaaet i saa Henseende, og det kunde ikke staa Maal med den gamle Kirkegaard med dens lange kønne Alléer og dens kvadratisk anlagte Gravsteder. Han troede egentlig, at man vilde staa sig ved ikke at udbyde Arbejdet, men lade Stadsingeniøren i Forbindelse med den af Kommunen almindelig benyttede Gartner udarbejde den fornødne Plan. Han skulde dog, da Sagen var saa langt fremskreden, ikke stille særligt Forslag i saa Henseende. Den foreslaaede Hegnsmur vilde blive meget kostbar at opføre og vedligeholde, og den kunde sikkert undværes og erstattes af andet Hegn. Derimod vilde det efter hans Mening være af stor Betydning for Freden paa den udenfor Byen liggende Kirkegaard, at der opførtes en Portnerbolig ved den.

Endelig skulde han henstille, at der anbragtes Vandindlæg i Kapellet, der ligeledes burde forsynes med Terrazzo Gulv, hvilket var betydningsfuldt i hygiejnisk Henseende.

Nørgaard var ligesom den foregaaende Taler af den Mening, at man kunde undvære en egentlig Hegnsmur langs Kirkegaarden. Der maatte selvfølgelig et forsvarligt Hegn om den, men det kunde tilvejebringes af andet Materiale baade smukkere og billigere. I sin Tid blev der med Hensyn til den nordre Kirkegaard fra flere Sider hævdet, at man nødvendigvis maatte have en Mur opført om den, men alle maatte vist nu indrømme, at det var heldigt, at man nøjedes med et levende Hegn. At faa en Portnerbolig ved Kirkegaarden vilde være meget formaalstjenligt, men det vilde jo ogsaa fordyre Anlægget en Del. Han vilde absolut holde paa, at man ved at udbyde Anlægget, søgte at faa en Plan til et smukt landskabeligt Anlæg. At man paa den nordre Kirkegaard ved Knudrisbakke ikke havde naaet saa godt et Resultat kom nærmest af, at man ikke havde været tilstrækkelig opmærksom paa Udstykningen af Jorden ved de buede Veje. Der var imidlertid intet i Vejen for, at man ved det nye Anlæg kunde faa tilvejebragt større Al-leer, der — hvad han villig skulde indrømme -- gjorde sig udmærket.

Formanden skulde bemærke, at man i Kirkegaardsbestyrelsen havde haft under Overvejelse at lade opføre en Bolig ved Kirkegaarden til Brug for en Portner eller nærmest for Graveren, der saa, som en Del af sin Løn, skulde have Fri-bolig der. Man havde imidlertid ment foreløbig at burde afvente, hvorledes Forholdene vilde udvikle sig, og navnlig hvorledes det vilde stille sig

med Benyttelsen af Kirkegaarden. Det forekom ham, at man, hvad selve Anlægget angik, i hvert Tilfælde burde udbyde det og se, hvilke Planer der vilde fremkomme; man var jo ikke bundet til at benytte nogen af dem, hvis man ikke syntes om dem.

L a u r s e n vilde, da der skulde indrettes to Kapelrum, henlede Opmærksomheden paa, at man, forsaavidt de skulde være lige ved Siden af hinanden, sørgede for, at Rummene blev lydsikre saaledes, at det ikke vilde virke forstyrrende, naar de benyttedes paa een Gang.

L o t t r u p havde, naar han havde henstillet at opføre en Portnerbolig ved Kirkegaarden, egentlig tænkt paa, at det skulde være Bolig for Graveren. Han ønskede iøvrigt blot, at man ved Udbydningen af Opførelsen af Kapel m. v. medtog Opførelsen af en Graverbolig, saa kunde man altid senere afgøre, hvorvidt man vilde lade den opføre eller ikke.

M i k a e l J o h a n s e n vilde anbefale, at man fik en Graverbolig ved Indgangen til Kirkegaarden; det vilde herefter kunne undgaas — hvad nu kunde hænde — at man, naar man kom op til Kapellet, først maatte have Bud ned i Byen efter Nøglen til det, inden man kunde faa vedkommende Kiste sat ind.

J u l. A n d e r s e n nærede ingen Tvivl om, at det landskabelige havde stor Betydning for Anlægget af den nye Kirkegaard, og man burde efter hans Mening lægge Vægt herpaa, selv om der ogsaa vilde gaa lidt mere Jord til. Som af Formanden nævnt, havde det i Kirkegaardsbestyrelsen været paa Tale, at opføre en Graverbolig, men den vilde næppe straks være af den Nytte som senere. Hegnsmuren havde man i hvert Tilfælde

kun tænkt sig langs Landevejen, men der var jo i og for sig intet til Hinder for, at den kunde erstattes med andet Hegn, hvis man ønskede det.

Filtenborg vilde støtte Forslaget om Opførelsen af en Graverbolig. Iøvrigt kunde han ønske oplyst, hvorledes Størrelsen af Kapelrummene var i Sammenligning med Størrelsen af Kapellet paa den nordre Kirkegaard.

Formanden skulde oplyse, at det mindste af Kapelrummene vilde blive af samme Størrelse som Kapellet paa den nordre Kirkegaard eller paa ca. 150 □ Alen, medens det største Rum vilde blive paa ca. 350 □ Alen.

Den foreliggende Indstilling vedtoges, idet det dog henstilles til Kirkegaardsbestyrelsen at tage under fornyet Overvejelse, hvorvidt en Hegnsmur kan anses nødvendig, og om det ikke maatte anses rigtigt at indrette en Bolig for Graveren paa Kirkegaarden.

5. (J. Nr. 343 —1905). Fra Udvalget vedrørende **Lønningsforholdene for Kommunens Arbejdere** forelaa følgende Indstilling:

»Efter at Byraadet i sit Møde den 16. f. M. har henvist Spørgsmaalet om Fastsættelsen af en fælles Lønningsnorm for Kommunens Arbejdere til Behandling af undertegnede Udvalg, tillader dette sig at fremsende:

- 1) de Oplysninger, der allerede tidligere vare indhentede fra de forskellige Udvalg vedrørende de nuværende Lønningsforhold,
- 2) et fra Fabrikant Vestesen fremkommet Forslag til en Lønningsnorm, saalydende:

»Lønnen for Arbejderne under de forskellige Udvalg forhøjes fra 32½ Øre pr. Time til 33½ Øre for 10 Timers Arbejde.

For de Udvalgs Vedkommende, hvor Forholdene ikke tillade fuld Udnyttelse af Dagen, foreslaas en minimal Dagløn af Kr. 2,80 for 7 Timers Arbejde, hvilket Timetal er det mindste, noget Udvalg benytter, selv i den mørkeste Tid af Aaret.

For Timeantal, der ligge mellem disse Yderpunkter, foretages en Fordeling som følger:

7	Timers	Arbejdstid	Kr. 2,80
7½	—	—	» 2,85
8	—	—	» 2,96
8½	—	—	» 3,06
9	—	—	» 3,15
9½	—	—	» 3,23
10	—	—	» 3,35

Overarbejde.

For Arbejde, der fordres udført ud over 60 Timer pr. Uge, gives følgende Tillæg:

Fra 6—9 Aften	25 %
» 6—9 Morgen ..	50 %
Helligdage	50 %

Ved Opgørelsen af Overarbejdet fradrages den til Spise og Hvile medgaaede Tid, ligesom ogsaa forsømt Tid og den normale ugentlige Arbejdstid paa 60 Timer fradrages Overarbejdstiden, medmindre Forsømmelsen har fundet Sted af en Arbejderen utilregnelig Grund, som rettidig er anmeldt for Udvalget og godkendt af samme.

- 3) et af Fabrikant Vestesen og Havneingeniøren i Forening paa Grundlag af det under 2 nævnte Forslag udarbejdet, noget ændret Forslag, saalydende:

»For almindelige Arbejdere under de for-

skellige Udvalg forhøjes fra 1. April 1906 Timelønnen fra 32½ Øre til 33½ Øre.

Arbejde, der fordres udført til andre Tider end paa Hverdage imellem Kl. 6 Fmd. og Kl. 6 Eftm., anses som Overarbejde, for hvilket Timelønnen fastsættes til:

for Arbejde mellem:

Kl. 6 Eftm. og Kl. 9 Eftm. . . .	42 Øre
Kl. 9 Eftm. og Kl. 6 Fmd. . . .	50 »
for Arbejde paa Helligdage	50 »

For de Udvalgs Vedkommende, hvor Forholdene ikke tillade fuld Udnyttelse af Dagens 10 Timer i Vinterhalvaaret, og som derfor for hver af Maanederne Oktober, November, December, Januar, Februar, Marts eller Dele deraf fastsætter en kortere normal Arbejdstid, betales dog for det til denne Arbejdstid svarende Antal Timer normal Dagløn efter nedenstaaende Skala:

Paa Dage, hvor normal Arbejdstid er fastsat til:

7 Timer, er normal Dagløn	Kr. 2,80
7½ — — — — —	» 2,85
8 — — — — —	» 2,96
8½ — — — — —	» 3,06
9 — — — — —	» 3,15
9½ — — — — —	» 3,23
10 — — — — —	» 3,35

Naar, af hvilken som helst Grund, en Arbejder paa en Dag, regnet fra Kl. 6 Fmd. til Kl. 6 Eftm., har arbejdet mindre end den for denne Dag fastsatte normale Arbejdstid, betales der ham saa stor en Del af Dagens normale Dagløn, som hans Arbejdstid er i Forhold til den normale Arbejdstid.

Naar, omvendt, en Arbejder paa en Dag, regnet fra Kl. 6 Fmd. til Kl. 6 Eftm., har

arbejdet mere end den for Dagen fastsatte normale Arbejdstid, betales der ham den til en Dag med normal Arbejdstid af samme Længde som den, han har arbejdet, svarende normal Dagløn«.

- 4) et af Fabrikant A. Thomsen udarbejdet Forslag, hvorefter det foreslaaes at forhøje Lønnen for Arbejderne under de forskellige Udvalg til 35 Øre pr. Time med et Minimums Timetal pr. Dag af 8 Timer, medens der for Arbejde i Tiden fra 6—9 Aften ydes et Tillæg af 25 % og i Tiden fra 9 Aften til 6 Morgen et Tillæg af 50 % de søgne Dage. For Helligdagsarbejde betales et Tillæg af 50 %.

Udvalget har vedtaget i det væsentlige at slutte sig til sidstnævnte af Fabrikant Thomsen udarbejdede Forslag, men med det Forbehold, at Betalingen: 35 Øre pr. Time, lægges til Grund ved Lønningen af Kommunens Arbejdere, ogsaa naar Arbejdstiden gaar ned under 8 Timer daglig (som det er Tilfældet med nogle Arbejdere ved Havnen og ved Vej- og Bro-lægningsvæsenet). Derhos henleder Udvalget udtrykkelig Opmærksomheden paa, at intet Arbejde, der falder indenfor Tiden fra Kl. 6 Morgen til Kl. 6 Aften, maa betragtes som Overarbejde, altsaa heller ikke i de Maaneder, hvor Arbejdstiden er mindre end 10 Timer. Og endelig skal man henstille, at det, for saa vidt nu en fælles Lønningsnorm fastsættes for Kommunens Arbejdere, udtrykkelig udtales og tilkendegives de paagældende Udvalg, at der for Fremtiden ikke maa foretages nogen Ændring med Hensyn til Lønningen af de under hvert Udvalg hørende Arbejdere, uden at Sagen har været forelagt By-

raadet og dette har givet sit Samtykke til Ændringen.

Det bemærkes, at Fabrikant Thomsen ikke var til Stede i det Udvalgs møde, hvor forommeldte Vedtagelse fandt Sted«.

Aarhus Byraads Udvalg
vedrørende Lønningsforholdene for
Kommunens Arbejdere.

Formanden erindrede om, at Havneudvalget, da Havnens Arbejdere i Begyndelsen af indeværende Aar havde andraget om Forhøjelse af Timelønnen fra 32½ til 35 Øre under Henvisning til, at Kommunens øvrige Arbejdere lønnes saaledes — noget der ikke var Udvalget bekendt —, havde henvendt sig til de øvrige Udvalg, der beskæftigede Arbejdere, for at opnaa Fastsættelsen af en ensartet Lønsats for Kommunens Arbejdere. Efter at der mellem Formændene for de paagældende Udvalg var ført foreløbige Forhandlinger i saa Henseende, blev der i Mødet den 16. f. M. nedsat et særligt Udvalg til at fremkomme med en Indstilling, som han nu skulde forelægge Raadet.

Der var næppe nogen Tvivl om, at det mest rationelle vilde være at fastsætte en ensartet Timebetaling for samtlige Kommunens Arbejdere, men det, der vanskeliggjorde Gennemførelsen heraf, var den Omstændighed, at de af enkelte Udvalg beskæftigede Arbejdere i nogle Maaneder af Aaret kun havde en Arbejdstid af 7 à 7½ Time daglig, hvorved Lønnen for deres Vedkommende i disse Maaneder blev temmelig lav. Det af Vestesen oprindelig stillede Forslag gik derfor ud paa at fastsætte Lønnen pr. Dag med en Minimumsløn af 2 Kr. 80 Øre for en Arbejdsdag paa 7 Timer. Derved kom man imidlertid til den Vanskelighed,

at Timelønnen undertiden blev højere end den almindelige. I Udvalget var man derefter enedes om at fastsætte Timebetalingen til 35 Øre, — en Betaling der allerede i nogle Aar var ydet af Brolægningsudvalget — men saaledes at denne Betaling skulde lægges til Grund ogsaa, naar Arbejdstiden gik ned under 8 Timer daglig. Man var ganske vist ikke blind for, at denne Fastsættelse af en Lønsats sandsynligvis vilde medføre den Konsekvens, at denne fremtidig vilde blive lagt til Grund, overalt, hvor der blev Tale om at faa Arbejde udført for Kommunen. Efter Udvalgets Forslag vilde vel enkelte Arbejdere i Vintermaanederne faa en forholdsvis mindre Løn, men det var kun faa Arbejdere, der havde den korte Arbejdstid, og man maatte saa haabe, at de i den Tid, hvor de tjente den større Løn, vilde lægge saa meget til Side, at de kunde komme over de enkelte Maaneder, i hvilke de tjente noget mindre.

Jacob Jensen var for sit Vedkommende ikke blevet overrasket ved Havnearbejdernes Paa-beraabelse af, at Kommunens andre Arbejdere lønnedes med 35 Øre pr. Time, da det bl. a. var ham bekendt, at der af Brolægningsudvalget ydedes denne Betaling. At Arbejder for Kommunen i det hele vilde blive fordyrede, hvis man imødekømt Andragerne, kunde han ikke indse. Der kunde her kun være Tale om Jord- og Kloakarbejder, og disse betaltes allerede efter den nu foreslaaede Takst. Naar Formanden havde opfordret Arbejderne til i den gode Tid at lægge op for at kunne leve i den Tid, hvor Fortjenesten var ringere, stod denne Udtalelse noget i Modstrid med de Betragtninger, der blev gjort gældende i Raadet, naar Talen var om Kommunens Funktionærer iøvrigt. Det var ofte ved Omtale af Funktionærer

med en aarlig Indtægt af 14—1800 Kr. fremhævet, hvor vanskeligt det var for disse at eksistere, men man maatte erindre, at de Arbejdere der her var Tale om, og som for en stor Del kun havde Arbejde i ca. 8 Maaneder af Aaret, skulde komme ud af det med en aarlig Indtægt af ca. 700 Kr. Enhver maatte indrømme, at det var mere end vanskeligt for en Familie at leve for dette Beløb.

Taleren kunde for sit Vedkommende ikke tiltræde det foreliggende Forslag, idet det for visse Arbejdere, der havde den kortere Arbejdstid om Vinteren, i denne Tid vilde betyde en Reduktion af deres Løn. Han vilde derimod foreslaa, at man fastsatte en ensartet mindste Løn af 35 Øre pr. Time dog saaledes, at man, hvor der for Tiden betaltes højere Løn for den kortere Arbejdstid, bibeholdt den nugældende Lønsats.

Formanden pointerede, at Havnearbejderne i sin Tid ikke blot havde henvist til, at der af enkelte Udvalg betaltes 35 Øre i Timen, men at dette var den almindelige Betaling; en saadan Betaling var imidlertid da næppe overalt fastslaaet som den almindelige. Han skulde saaledes blot minde om, at det i Sommer kun ved Forhandlinger med Arbejdsgiverforeningen var opnaaet, at der for Arbejdet ved den nye Havn ydedes den højere Timebetaling. Taleren havde ligesaa lidt som nogen anden her i Salen Magt til med eet Slag at hæve Arbejdslønnen i al Almindelighed, selv om han i og for sig gerne vilde indrømme, at det for Arbejderne for Tiden kunde være vanskeligt nok at forsørge sig og Familie. Arbejderne fik jo iøvrigt efter Udvalgets Indstilling den Lønforbedring, de ønskede, og hermed maatte de formentlig foreløbig være tilfredse.

Vestesen havde stillet sit oprindelige Forslag under Hensyn til det ønskelige i at faa en ensartet Ordning af Lønforholdene for alle Kommunens Arbejdere og med Henblik paa at muliggøre det for disse paa alle Tider af Aaret — ogsaa i de korte Arbejdsdage om Vinteren — at kunne tjene tilstrækkeligt til en Families Forsørgelse. Forholdet var jo tilmed dette, at om Vinteren, hvor Arbejdslønnen, naar den ubetinget fastsattes som Timebetaling, var mindst, var Udgifterne størst, idet Brændsel og Belysning lagde Beslag paa forholdsvis stor Del af Fortjenesten. Ved at følge hans Forslag, hvorefter Timelønnen blev mindre om Sommeren med den lange Arbejdstid end om Vinteren med den korte Arbejdsdag, vilde man desuden opnaa, at man ikke kom til at betale Sommerens Jordflytningsarbejder efter den højere Takst af 35 Øre, der vilde blive gældende efter Udvalgets Forslag. Da det imidlertid havde vist sig, at man ikke uden store Vanskeligheder kunde følge ham, havde han for sit Vedkommende ment at kunne slutte sig til det af Thomsen fremsatte Forslag, idet det for ham stod som det væsentligste, at man fik en ensartet, klar Ordning, som ikke kunde fraviges uden Byraadets Samtykke. Naar Jacob Jensen havde udtalt, at en Del af Arbejderne kun havde Arbejde i ca. 8 Maaneder af Aaret, var dette sikkert ikke rigtigt. Her var kun Tale om Kommunens Arbejdere, der arbejdede alle Aarets 12 Maaneder, selv om enkelte af dem ganske vist nogle Maaneder af Aaret havde en forkortet Arbejdstid.

Samuel sen glædede sig over, at man dog var naaet saavidt i det omhandlede Spørgsmaal som til den foreliggende Indstilling. Sagen havde allerede staaet længe paa. Det af Vestesen stil-

lede Forslag kunde, forsaavidt det fastsatte en Dagløn af 2 Kr. 80 Øre i de korte Arbejdsdage, være ret tilfredsstillende, men da det om Sommeren forudsatte en Lønsats af 33½ Øre pr. Time for en Arbejdsdag paa 10 Timer, kunde han ikke tiltræde det. Dette Forslag vilde f. Eks. for Gasarbejdernes Vedkommende i det hele kun betyde en Lønforhøjelse af 10 Kr. om Aaret, og det var jo ikke nogen Lønforbedring, der havde meget paa sig. Det kunde lidet nytte, at man bestandig talte om, hvor gerne man vilde imødekomme Arbejderne; Talemaader fyldte ikke i Lommen; der maatte noget mere reelt til. Taleren fandt, at man maatte gaa ud fra en Timebetaling af 35 Øre som Norm, ellers blev Resultatet kun, at Lønnen maatte nedsættes for Brolægningsvæsnets Arbejdere. Taleren skulde iøvrigt fremhæve, at det var ham, der i Udvalget havde foreslaaet, at der fastsattes en Minimums Betaling af 2 Kr. 80 Øre for en Arbejdsdag paa 7 Timer. Da man ikke havde kunnet enes herom, havde han for, at man kunde faa en ensartet Lønsats for de forskellige Udvalgs Arbejdere, medens der nu f. Eks. under Vejvæsnet betaltes en Dagløn af 3 Kr. 25 Øre, ment at kunne gaa med til den nu foreliggende Indstilling, der dog betød et Skridt i den rigtige Retning. At yde Arbejderne en Betaling af 35 Øre i Timen var iøvrigt ikke noget enestaaende; dette betaltes bl. a. af Entreprenørerne baade ved Havneanlægget og ved Aabykonsortiets Anlæg. Overfor Vestesen skulde han gøre gældende, at mange af Kommunens Arbejdere faktisk blev antagne for en kort Tid af Gangen, og maaske kun i det hele havde Arbejde i 6 a 8 Maaneder af Aaret. Han skulde anbefale, at man sluttede sig til Udvalgets Indstilling, idet han skulde tilføje,

at han, forsaavidt der var Stemning for at fastsætte en Minimums Dagløn af 2 Kr. 80 Øre for de korte Arbejdsdage, selvfølgelig gerne saa det.

Schourup forekom det, at man skulde afholde sig fra at diskutere Vestesens oprindelige Forslag, idet denne jo selv havde frafaldet det. Han paa sin Side vilde gerne vise sig imødekommende mod Andragerne, og han fandt det fuldstændig rigtigt, at man forhøjede Timelønnen fra 32½ Øre til 35 Øre. Vanskeligheden ved at opnaa en tilfredsstillende Ordning af Lønspørgsmaalet beroede i Virkeligheden kun paa, at Arbejderne under 2 af Udvalgene nogle Maaneder af Aaret havde en kortere Arbejdstid end 8 Timer. Hvis det var muligt, at disse Udvalg kunde beskæftige deres Arbejdere mindst 8 Timer om Dagen Aaret rundt, faldt Vanskelighederne bort af sig selv. Forhøjelsen for Gasværksarbejderne vilde efter Udvalgets Forslag blive ca. 40 Kr. pr. Mand om Aaret, og dette fandt Udvalget ikke for meget.

Vestesen skulde over for Samuelson fremhæve, at der efter Talerens Forslag vilde være opnaaet en virkelig Forbedring af Arbejdernes Løn, saaledes vilde Arbejderne under Havneudvalget have faaet en Forhøjelse af 39 Kr. 25 Øre aarlig, og Arbejderne under Vejvæsnet af 76 Kr. Naar de sidstnævnte Arbejdere nu havde en Dagløn af 3 Kr. 25 Øre, kom det af, at man havde taget lidt fra Sommerlønnen og lagt paa Vinterlønnen, men Gennemsnitslønnen var 32½ Øre pr. Time.

Johan Pedersen havde nu, da Lønspørgsmaalet for Arbejdernes Vedkommende atter var taget op til Behandling, spejdet efter et Forslag til en rationel Løsning af det, men en saadan frembød efter hans Mening Udvalgets Indstilling

ingenlunde. Mere praktisk vilde det sikkert være, som af Vestesen foreslaaet, at fastsætte en vis Minimums-Dagløn for Arbejdet Aaret rundt. Der var jo i og for sig intet til Hinder for, at man om Vinteren, hvor Arbejdernes Udgifter var størst, kunde yde en forholdsvis højere Løn end om Sommeren. Han skulde iøvrigt gøre opmærksom paa, at man ikke ubetinget kunde sammenstille Kommunen med private Arbejdsgivere, idet førstnævnte havde en vis Forsørgelsespligt over for Arbejderne, som sidstnævnte ikke havde.

Marthin Hansen kunde ikke skønne, at Uoverensstemmelserne mellem de forskellige Forslag egentlig var saa store. Det forekom ham, at man burde enes om en Løn af 35 Øre pr. Time, hvorved man vilde have et fast Udgangspunkt til Fastsættelsen af Lønningerne for Kommunens Arbejdere.

Mikael Johansen var mest tilbøjelig til at slutte sig til Jacob Jensen i den foreliggende Sag. Han vilde stemme for, at man fastsatte en Minimums Løn af 35 Øre pr. Time, hvilket paa ingen Maade var for meget, dog saaledes, at den mindste Dagløn blev 2 Kr. 80 Øre, idet det ikke var rigtigt, at enkelte Arbejdere om Vinteren skulde have en mindre Fortjeneste. Han gik dog ud fra, at de vedkommende Udvalg saavidt muligt vilde søge at beskæftige Arbejderne mindst 8 Timer om Dagen Aaret rundt.

Jacob Jensen maatte over for Formanden hævde, at samtlige Entreprenører her i Byen allerede i flere Aar havde betalt en Løn af 35 Øre i Timen, og Entreprenøren for Arbejdet ved Havneanlægget havde sikkert ingen Vanskeligheder haft i Sommer for at komme til at yde samme Betaling. Vestesen gik i sine Beregninger ud fra, at Ar-

bejderne havde Arbejde hele Aaret, men dette var f. Eks. ikke Tilfældet for de under Havneudvalget sorterende Arbejderes Vedkommende.

S. Pedersen tilraadede at stemme for en Løn af 35 Øre pr. Time med en Minimums Dagløn af 2 Kr. 80 Øre. Fastsættelsen af en saadan Minimums Løn fik i Virkeligheden ikke stort at sige for Kommunen, da det var et rent forsvindende Antal Arbejdere, der nogensinde havde en mindre Arbejdstid end 8 Timer.

Nørgaard betonedede, at der i det væsentlige var Enighed om Udvalgets Forslag, saaledes at man formentlig gerne kunde afslutte Diskussionen nu. Alle var sikkert besjælede af Ønsket om saavidt muligt at komme Arbejderne i Møde. Theoretisk set, kunde det maaske nok være heldigt at tage en Minimums Dagløn som Udgangspunkt for Ordningen af Lønforholdet, men praktisk taget var den af Udvalget foreslaaede Ordning dog at foretrække, og han vilde derfor stemme for denne.

Harald Jensen skulde ikke benægte, at det set fra et Arbejdsgiverstandpunkt var mest praktisk og rationelt at holde paa Timebetalingen, men betragtede man Sagen fra Arbejdernes Side, stillede Forholdet sig noget anderledes. Naar man tog de 7 Timer af en Mands Arbejdstid, og derefter sendte ham bort, fordi man ikke længere havde Brug for ham, hvor skulde han nemlig saa gaa hen og faa Betaling for den 8. Arbejdstime. Arbejderen kunde overhovedet ikke faa Beskæftigelse i denne ottende Time, hvilket vilde sige, at hans Løn blev for lille i den Tid af Aaret, hvor Livet stillede de største Fordringer til ham. Følgen blev, at han maatte halvsulte sig gennem Vintermaanederne. Det var en slet Løsning af Spørgsmaalet. I det hele taget forekom Udvalgets

Forslag ham saa pinlig smaatskaaret, saa nøje-regnende man havde været med en enkelt Øre, og han syntes absolut ikke om det. Han havde hellere set, at man havde truffet en Ordning ud fra det Synspunkt, at en Arbejdsdag havde en vis bestemt Længde og kostede saa og saa meget. Han vilde stille Forslag om, at man fastsatte en Normalløn af 3 Kr. pr. Arbejdsdag, saaledes at der for de overskydende Timer udover de 8 Timer indtil 10 Timer betaltes 40 Øre pr. Time og derefter Overarbejdspenge. Herefter vilde man muligvis komme til at give en lidt højere Løn end de private, men Kommunen burde i og for sig ogsaa gaa i Spidsen i den ommeldte Henseende, og Lønnen, der i det højeste vilde blive noget over 20 Kr. om Ugen, var i hvert Tilfælde i disse Dage ingenlunde for høj.

Johan Pedersen fandt vedvarende, at den mest rationelle Løsning af hele Lønspørgsmaalet fremkom ved til Grund for Lønningen af Kommunens Arbejdere at lægge en bestemt for hele Aarets ensartet Minimums Dagløn af en saadan Størrelse, at en Familie med Sparsommelighed kunde leve deraf. Arbejdstidens Længde kunde derefter af de vedkommende Udvalg fastsættes under Hensyn til Aarstiden eller de forskellige Arbejders mere eller mindre anstrængende Beskaffenhed, uden at dette fik nogen Indflydelse paa de paagældende Arbejders Fortjeneste, og uden at man kom til at tage nogen Bestemmelse om, hvilken Længde en normal Arbejdsdag skulde have. Om man vilde sætte Daglønnen til 2 Kr. 80 Øre eller til 3 Kr. var jo en Skønssag, men 3 Kr. var iøvrigt næppe for meget.

Nørgaard havde forstaaet Udvalget saaledes, at det ansaa det for principielt rigtigt at fastholde

Timelønnen som Udgangspunkt. Han kunde meget vel indse, at det i mange Henseender kunde være en Behagelighed for Arbejderne at have en fast Minimums Dagløn, og kunde det tilfredsstille dem, at man gjorde den lille Indrømmelse, og fratage Udvalgets Forslag et muligt Smaalighedens Skær, skulde han ikke modsætte sig, at man fastslog en Betaling af 2 Kr. 80 Øre som mindste Dagløn. Han kunde i og for sig gerne unde Arbejderne en højere Dagløn, men han kunde ikke være ganske enig med Harald Jensen i den af denne opstillede Betragtning, saa meget mindre som Kommunens Arbejdere paa Grund af dennes Forsørgelsespligt over for dem — som af Johan Pedersen fremhævet — var bedre stillede end de Privates Arbejdere. Efter Talerens Mening skulde Kommunen lønne sine Arbejdere saa godt som nogen privat Arbejdsgiver, men den burde ikke være Foregangsmand paa dette Omraade.

Laursen saa ikke rettere end, at der i Hovedsagen var Enighed om, hvorledes Lønforholdet skulde ordnes, og at Timelønnen skulde fastsættes til 35 Øre. Han vilde gerne stemme for, at man fastslog en Minimums Dagløn af 2 Kr. 80 Øre, men skulde opfordre Harald Jensen til at tage sit Forslag, om at sætte den til 3 Kr., tilbage.

Vestesen kunde for sit Vedkommende slutte sig til Tanken om at gøre en Tilføjelse til Indstillingen, hvorefter den mindste Dagløn blev 2 Kr. 80 Øre.

Jacob Jensen havde foreslaaet Minimums Daglønnen sat til 2 Kr. 80 Øre, idet han var gaaet ud fra, at det var det meste, der i Øjeblikket kunde gennemføres, men kunde man naa til en mindste Løn af 3 Kr., vilde han selvfølgelig fortrække det.

Schourup vilde protestere mod, at Udvalgets Forslag betegnedes som smaaligt; det var der ingensomhelst Anledning til at kalde det. Udvalget var meget villigt gaaet ind paa at forhøje Timelønnen til 35 Øre efter Arbejdernes Andragende, og naar de fik, hvad de søgte om, kunde man ikke beskyldte Udvalget for at have været smaaligt og nøjeregnende. For Gas- og Vandværket, hvor Arbejdstiden aldrig var kortere end 8 Timer, spillede Fastsættelsen af Minimums Daglønnen til 2 Kr. 80 Øre ingen Rolle, og det kunde han godt gaa med til.

Samuel sen vilde naturligvis gerne se Harald Jensens Forslag gennemført; naar han havde foreslaaet en mindste Dagløn af 2 Kr. 80 Øre, var Grunden hertil den, at han ikke troede, man for Tiden kunde opnaa mere, medens det forekom ham, at der dog var naaet et Skridt fremad, naar man fik en saadan Løn fastslaaet.

Sabroe opfordrede til at stemme for Harald Jensens Forslag. Han var en Tilhænger af mere stabile Overenskomster, og naar man ordnede Forholdet som af Harald Jensen foreslaaet, kunde man sikkert gaa ud fra, at Lønspørgsmaalet var afgjort for en Tid; dette kunde man derimod ikke vente, hvis man vedtog et af de andre Forslag. For Arbejderne betød disse 20 Øre mere om Dagen ikke saa lidt; selv med det Tillæg blev Lønnen kneben nok. Man behøvede blot at tænke paa, at enhver Arrestants Forplejning kostede det Offentlige ca. 55 Øre daglig, for at være klar over, at det med den Løn, Arbejderne kunde opnaa, var meget vanskeligt for dem at forsørge en Familie.

Mikael Johansen kunde ikke erkende, at der var nogensomhelst Berettigelse for Harald Jensens Betegnelse af Udvalgets Indstilling som

smaalig, saa meget mindre som denne indrømmede Arbejderne mere, end de havde udtalt Ønske om. Naar Harald Jensen havde skyndt sig at stille Forslag om en Minimums Dagløn af 3 Kr., hidrørte det udelukkende fra, at han havde set, at der var Stemning for at indrømme en mindste Dagløn af 2 Kr. 80 Øre, og derfor havde anset det for formaalstjenligt at komme med et Overbud.

Samuel sen skulde gøre den foregaaende Taler opmærksom paa, at han i Udvalget havde stillet Forslag om at fastsætte en mindste Dagløn af 2 Kr. 80 Øre. Det kunde saaledes ikke siges, at man ved nu at gaa til denne Løn, strakte sig videre end Arbejdernes Ønsker rakte.

Harald Jensen paapegede, at man meget vel kunde betegnes som smaalig, selv om man gav den Løn, som vedkommende selv forlangte; det kunde jo tænkes, at Arbejderne af Forholdene var tvungne til at tilbyde deres Arbejde for en forholdsvis tarvelig Betaling. At forhøje den mindste Dagløn med 20 Øre spillede i Virkeligheden ingen Rolle for Kommunen, men betød for Arbejderne ikke saa lidt. Der var ingen Grund til smaaligt at regne med enkelte Ører, naar Talen var om det strænge legemlige Arbejde, der ogsaa var sin Løn værd, medens man ikke var nøjeregnende, naar Talen var om Løn til Kommunens andre Funktionærer. Han fastholdt sit Forslag om, at man gik ud fra en mindste Arbejdsdag af 8 Timer med en Dagløn af 3 Kr., saaledes at der herefter betaltes 35 a 40 Øre pr. Time indtil 10 Timers Arbejde.

Nørgaard maatte tage Afstand fra den ved lignende Lejligheder fra en vis Side stadig rejste Paastand om, at man var mere velvillig stemt overfor Kommunens øvrige Funktionærer end over

for Arbejderne. Han turde sikkert paastaa, at alle i Raadet nærede Ønske om, at alle, der var i Kommunens Tjeneste, blev stillede under taalelige Vilkaar, hvad jo ogsaa Byraadets Stilling til den foreliggende Sag viste, men man var paa den anden Side nødt til at holde noget igen, naar der stilledes Krav om Lønforhøjelse, hvad enten dette kom fra Arbejderne eller andre.

Johan Pedersen troede ikke, at den Bestemmelse man traf angaaende den foreliggende Sag vilde faa nogen verdenshistorisk Betydning, og man behøvede næppe at være saa ængstelig for at sætte Arbejdernes Løn op som af Harald Jensen foreslaaet. Naar Nørgaard havde tillagt ham en Udtalelse om, at Kommunens Arbejdere var bedre stillede end de private Arbejdsgiveres, beroede det paa en Misforstaaelse. Taleren havde ikke ment, at Arbejderne for Kommunen var stillet bedre, men at Kommunen som Arbejdsgiver var stillet ringere end de Private. Kommunen havde overfor Arbejderne saavel som overfor alle her hjemmehørende en vis Forsørgelsespligt, og den kunde derfor ikke være tjent med, at Arbejderne for hurtigt sled sig op eller lønnedes saa ringe, at de paa den ene eller anden Maade maatte have Understøttelse af det offentlige. Det undrede ham iøvrigt noget, at der ikke i Forbindelse med Lønspørgsmaalet var fremkommet noget Forslag om Forbud mod Nydelse af Spiritus paa Arbejdspladserne, noget der tidligere havde været paa Tale.

Formanden kunde, efter de fra de øvrige Medlemmer af det nedsatte Udvalg faldne Udtalelser, for sit Vedkommende godt gaa med til at fastsætte en Minimums Dagløn af 2 Kr. 80 Øre.

Den foreliggende Indstilling tiltraadtes med Tilføjelse, at Minimumsbetalingen pr. Dag skal være 2 Kr. 80 Øre.

6. (J. Nr. 77—1905). Til Efterretning forelaa Fundats for Enkefru E. M. Berings **Legat**.
7. (J. Nr. 7^s—1905). Den foreliggende Indstilling fra Indkvarteringskommissionen om Opsættelsen af en spansk Væg i en Underofficersbolig paa **Rytterikasernen** tiltraadtes.
8. (J. Nr. 141—1905). I Overensstemmelse med Budgetudvalgets Indstilling vedtoges det efter derom indkommet Andragende af Hensyn til Beregningen af Politibetjentenes **Pension** at fastsætte den Del af Lønnen, der oppebæres som Naturalydelser i Form af Uniform eller Beklædningsgodtgørelse, fri Læge og Medicin, til en Værdi af 200 Kr. aarlig for hver Person.
9. (J. Nr. 345—1905). Efter derom indkommet Andragende vedtoges det at samtykke i, at den i **Købekontrakt** af 16. Marts 1900 med Tømrermester Mads Rasmussen m. fl. om Matr. Nr. 49 a, 47 a og 16 a af Markjorden stipulerede Udbetaling af Restkøbesummen i den forestaaende December Termin maa udsættes til December Termin 1907.
10. (J. Nr. 337—1905). Der forelaa Indstilling om at bevilge et Tilskud af 200 Kr. til en ny Udgave af Haandbogen »**Danmark**« i Overensstemmelse med derom indkommet Andragende fra Turistforeningen.

Harald Jensen var ikke meget stemt for at yde Foreningen noget Tilskud til den ommeldte Haandbog. Denne omhandlede fortrinsvis København og Omegn, og med Undtagelse af enkelte Punkter ved Vejle, Silkeborg og Skagen, fandtes Jylland saa at sige ikke omtalt i den.

Formanden oplyste, at Aarhus i den ny Udgave vilde faa dobbelt saa megen Plads som

i den tidligere, men megen Plads kunde der jo ikke blive til hver enkelt By.

Indstillingen tiltraadtes.

11. (J. Nr. 291—1905). Fra Stadslægen forelaa Forslag til en Omordning af det nu bestaaende **Tilsyn med Plejehjem og Plejebørn** her i Byen, hvorefter dette skulde udøves ved dertil antagne fastlønnede Damer.

Nørgaard kunde give Stadslægen Ret i, at der — som af denne i sit Forslag omtalt — ikke altid havde været den tilstrækkelige Forbindelse mellem de tilsynsførende Damer og denne, men i den Retning var der jo dog sket nogen Forandring. Theoretisk kunde en Ordning med lønnet Tilsyn maaske se ganske tiltalende ud, men Tale- ren var dog af den Mening, at saalænge man kunde faa Damer, der udelukkende af Interesse for Sagen vilde paatage sig Tilsynet med Plejebørnene, var Sagen bedst tjent hermed. Skulde man gaa over til lønnet Assistance, vilde dette jo ogsaa i det mindste betyde en aarlig Udgift for Kommunen af ca. 1000 Kr. Sundhedskommissionen, der i sin Erklæring ganske havde henstillet, hvorvidt der maatte være tilstrækkelig Anledning til i hvert Tilfælde for Tiden at foretage nogen Forandring i den ommeldte Henseende, syntes nærmest at foretrække den bestaaende Ordning.

Det vedtoges indtil videre ikke at foretage nogen Ændring i det bestaaende Plejetilsyn.

12. (J. Nr. 61—1905). Der forelaa Meddelelse fra Brolægningsudvalget om, at **Torvepladsen ved Aagade** er færdig til Benyttelse til Torvehandel.
13. (J. Nr. 186—1905). Fra Brolægningsudvalget forelaa Indstilling om, at Byraadet i Henhold til den med A/S Aarhus elektriske Sporvej indgaaede Overenskomst, efter at Brolægningen ved Sporet

rigt kunde henholde sig til det af Jacob Jensen anførte, skulde han yderligere fremhæve, at man maatte være noget forsigtig med at tillade Afløb fra Grunde udenfor Marselisborgkvarteret gennem den ny Marselisborg Kloak, da denne jo først og fremmest skulde kunne modtage Afløbet fra dette Kvarter.

M i k a e l J o h a n s e n kunde være ganske enig med Filtenborg. Ogsaa han fandt Afgiften af 25 Kr. aarlig for høj, og man havde jo netop strøget Bestemmelsen om den i Udkastet til det ny Regulativ for Husspildevandsledninger, idet man havde vedtaget at henvise Afgiftens Fastsættelse for den indre Bydels Vedkommende til særlig Overenskomst i hvert enkelt Tilfælde. Hertil kom, at det jo ogsaa forlangtes, at Andrageren skulde betale sin Andel af Ledningerne.

S a m u e l s e n vilde anbefale, at man holdt sig til Udvalgets Indstilling, der var affattet ganske i Overensstemmelse med de hidtil fulgte Principper.

J o h a n P e d e r s e n betragtede de af Udvalget foreslaaede Betingelser som fuldstændig korrekte; det var sikkert heldigst at forlange den samme Afgift som ellers var forlangt af Ejendomme inde i Byen. Man maatte ogsaa erindre, at Andrageren havde faaet sin Grund saa meget billigere, idet der ikke ved Salget af den som ved Salg af Marselisborggrunde iøvrigt var taget Hensyn til Muligheden af Installation af Vandklosetter.

F i l t e n b o r g var stadig ikke blevet overbevist om det rigtige i at opstille saa strænge Betingelser for den ønskede Tilladelse. Han skulde henstille, at man sendte Sagen tilbage til Udvalget til Overvejelse af, om der ikke kunde fastsættes en noget lavere Takst end den nu foreslaaede.

Nørgaard saa ikke rettere, end at man maatte følge Udvalget; eet Sted maatte man trække Grænsen mellem den gamle Bydel, hvor Tilladelse til Vandklosetter kun kunde opnaaes gennem særlig Overenskomst, og de ny Bydele, hvor Kloakforholdene uden Vanskelighed tillod Afløb fra Vandklosetter.

Udvalgets Indstilling tiltraadtes.

15. Det vedtoges at foranstalte **Fyrværkeri** afbrændt paa Havnepladsen Nytaarsaften som sædvanligt. Der bevilgedes et Beløb af 400 Kr. hertil.

